

Nr 32

Utlåtande i anledning av Kungl Maj:ts proposition med förslag till lag om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker, m. m.

Genom en den 17 april 1964 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 149, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen

dels att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker,

dels ock att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna den i Haag den 15 juni 1955 dagtecknade konventionen om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker.

Beträffande konventionstexten får utskottet hänvisa till propositionen s. 28—32.

Det framlagda lagförslaget är av följande lydelse:

Lag

om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Denna lag äger tillämpning på sådana köp av lösa saker som hava internationell karaktär.

Från lagens tillämpningsområde undantagas

1. köp av registrerade fartyg och luftfartyg;
2. köp av värdepapper; samt
3. försäljning genom judiciell myndighets åtgärd eller i exekutiv ordning.

Med köp likställes avtal om leverans av lösa saker som skola tillverkas, såframt materialet skall tillhandahållas av den som åtagit sig leveransen.

2 §.

Bestämmelserna i denna lag avse icke köparens och säljarens rätts-handlingsförmåga, köpeavtalets form eller köpets rättsverkningar i förhållande till andra än parterna.

3 §.

Köparen och säljaren äga genom uttrycklig bestämmelse överenskomma att lagen i visst land skall tillämpas på köpet. Sådan överenskommelse är även gällande, om den eljest otvetydigt framgår av avtalet.

Fråga, huruvida giltig överenskommelse om tillämpning av visst lands lag kommit till stånd, bedömes enligt lagen i detta land.

4 §.

Föreligger icke sådan överenskommelse som avses i 3 §, tillämpas lagen i det land där säljaren har sitt hemvist då han mottager beställningen eller, om beställningen mottages vid ett säljaren tillhörigt fast driftställe, lagen i det land där detta är beläget.

Lagen i det land där köparen har sitt hemvist eller där han innehar fast driftställe, från vilket beställningen göres, skall dock tillämpas, såframt säljaren eller hans representant mottager beställningen i detta land.

Beträffande köp på börs eller auktion skall tillämpas lagen i det land där börsen finnes eller auktionen äger rum.

5 §.

I fråga om sättet för undersökning av godset, frister för undersökningen och meddelanden i anslutning till denna samt de åtgärder som skola vidtagas därest godset avvisas skall, om ej annat uttryckligen avtalats, tillämpas lagen i det land där undersökningen skall äga rum.

6 §.

Bestämmelse i utländsk lag som är uppenbart oförenlig med grunderna för rättsordningen här i riket må ej här vinna tillämpning.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

Huvuddragen i regleringen

Inledning. Vid sjätte Haagkonferensen för internationell privaträtt 1928 diskuterades, efter initiativ av International Law Association, frågan om en internationellt privaträttslig konvention rörande köp av lös egendom. Senare tillsattes en expertkommitté för att med ledning av konferensens diskussioner utarbeta och till nästa konferens framlägga konventionsförslag i frågan. Denna kommitté avgav 1931 ett förslag med tillhörande motivering. Till följd av politiska förhållanden blev det emellertid icke möjligt att avhålla en ny Haagkonferens förrän 1951, d. v. s. efter ett nästan tjugofemårigt uppehåll. På grundval av kommitténs förslag och svaren på ett av den nederländska regeringen till de i konferensen deltagande staterna utsänt frågeformulär diskuterades konventionsfrågan ingående vid 1951 års konferens. Resultatet blev att delegaterna för samtliga deltagande stater — Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Italien, Japan, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Portugal, Schweiz, Spanien, Storbritannien, Sverige, Förbundsrepub-

liken Tyskland och Österrike — enades om ett konventionsförslag, som enligt konferensens beslut skulle hänskjutas till de deltagande staterna för godkännande.

Konventionen, vilken slutligen antogs den 15 juni 1955, har undertecknats, utom av de ovan nämnda nordiska länderna, jämväl av Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Spanien. Den har sedermera ratificerats av Belgien, Frankrike och Italien.

Konventionen blir gällande viss tid efter det att den ratificerats av fem stater.

Över en inom justitiedepartementet i oktober 1954 upprättad promemoria rörande 1951 års förslag har efter remiss yttranden avgivits av kommerskollegium, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges industriförbund, Stockholms handelskammare, Östergötlands och Södermanlands handelskammare, Skånes handelskammare, handelskammaren i Göteborg, handelskammaren i Gävle, Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare och Sveriges advokatsamfund.

Sedan vid överläggningar mellan justitieministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige enighet nåtts om att de nordiska länderna borde ratificera konventionen, har nordiska delegerade utarbetat i det väsentliga överensstämmande förslag till lagstiftning på området.

Inom justitiedepartementet har utarbetats förslag till lag om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker. Det överensstämmer i allt väsentligt med de av de nordiska delegerade utarbetade förslagen.

Efter förordnade därom den 24 januari 1964 har lagrådet avgivit yttrande över det sålunda upprättade lagförslaget, vilket överensstämmer med det vid propositionen fogade förslaget. Ärendet har slutligt anmälts i statsrådet den 17 april 1964.

Konventionen. Konventionens syfte är att förplikta konventionsländerna att införa ensartade regler i fråga om vilket lands rättsordning som skall tillämpas beträffande internationella köp av lösa saker. Den avser alltså att reglera hithörande internationellt privaträttsliga frågor. Däremot upptager den icke någon reglering beträffande innehållet i ländernas materiella rätt i fråga om internationella köp; en konvention om en uniform internationell lagstiftning i detta avseende är under utarbetande i annat sammanhang.

Konventionens tillämpningsområde regleras i *artikel 1*; enligt första stycket skall konventionen tillämpas på sådana köp av lösa saker som har internationell karaktär. Någon närmare definition av vad som avses med köp som har internationell karaktär upptages icke. Fjärde stycket stadgar emellertid att enbart parternas förklaring rörande tillämpning av visst lands lag eller rörande domstols eller skiljemans behörighet icke är tillräcklig att ge köpeavtalet internationell karaktär i konventionens mening. Konventionen avser enbart köp av lösa saker, icke t. ex. köp av fast egendom.

Från konventionens tillämpningsområde undantages enligt andra stycket köp av värdepapper, köp av registrerade fartyg eller luftfartyg och försäljning genom judiciell myndighets åtgärd eller i exekutiv ordning.

Enligt tredje stycket skall med köp likställas avtal om leverans av lösa saker, vilka skall tillverkas eller framställas, när det för tillverkningen eller framställningen nödvändiga materialet skall tillhandahållas av den som åtagit sig leveransen.

Artiklarna 2—4 innehåller regler om vilken lag som skall tillämpas. Enligt *artikel 2* första och andra styckena skall i första hand tillämpas den nationella lag till vilken parterna hänvisat, varvid dock fordras att hänvisningen skett genom uttryckligt avtalsvillkor eller otvetydigt framgår av bestämmelserna i köpeavtalet.

Tredje stycket upptager en bestämmelse som innebär att fråga, huruvida en föreliggande överenskommelse om tillämpning av visst lands lag är ogiltig på grund av svek, misstag o. d., skall bedömas enligt den lag som överenskommelsen avser.

Artikel 3 reglerar situationen då någon partshänvisning ej föreligger. Bestämmelserna innebär som huvudregel att »säljarens lag» skall tillämpas; köpet skall regleras av lagen i det land där säljaren har sitt hemvist (résidence habituelle) vid den tidpunkt då han mottager köparens beställning eller där han innehar fast driftställe (établissement) hos vilket beställningen gjorts (första stycket). I vissa fall skall dock »köparens lag» gälla; lagen i det land där köparen har sitt hemvist eller innehar fast driftställe från vilket beställningen har gjorts skall tillämpas, om anbudet i berörda land mottagits av säljaren eller hans representant, agent eller handelsresande (andra stycket). Köp på börs eller auktion skall enligt tredje stycket lyda under lagen i det land där börsen finns eller auktionen äger rum.

Artikel 4 innehåller specialbestämmelser rörande tillämplig lag i fråga om undersökning av godset. Rörande sättet för sådan undersökning skall, om ej annat uttryckligen avtalats, tillämpas lagen i det land där undersökningen skall äga rum. Detsamma gäller i fråga om frister för undersökningen och för meddelanden i anledning av denna samt beträffande de åtgärder som skall vidtagas därest godset avvisas.

I *artikel 5* anges vissa ämnen beträffande vilka konventionen icke skall vara tillämplig, nämligen parternas rättshandlingsförmåga, köpeavtalets form, äganderättens övergång och köpets rättsverkningar i förhållande till andra personer än parterna. Då enligt uppfattningen i vissa länder frågan om faran för godset är beroende av äganderättens övergång, har i konventionen uttryckligen stadgats att denna fråga skall bedömas enligt den lag som är tillämplig jämlikt konventionen.

Artikel 6 ger konventionsstat rätt att av hänsyn till s. k. ordre public åsidosätta den jämlikt konventionen tillämpliga lagen.

Enligt *artikel 7* skall bestämmelserna i artiklarna 1—6 införlivas med

konventionsländernas nationella lagstiftning. Bestämmelserna skall alltså ges tillämplighet för samtliga internationella köp, oavsett om de har anknytning till annan konventionsstat eller till stater utanför konventionen.

Artiklarna 8—12 innehåller slutbestämmelserna. Enligt artiklarna 8 och 11 kan konventionen tillträdas icke endast av de i Haagkonferensen deltagande staterna utan även av andra länder. Artikel 9 stadgar att konventionen träder i kraft å sextionde dagen efter det att konventionen ratificerats av fem stater.

Remissyttrandena. Samtliga remissinstanser tillstyrker eller ställer sig positiva till att Sverige ansluter sig till konventionen. Härvidlag uttalar sig kommerskollegium och Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare endast i allmänna ordalag, medan övriga remissinstanser behandlar enskilda artiklar i konventionen mer eller mindre kritiskt och i vissa fall förutsätter att anslutning icke sker med mindre framförda erinringar beaktas.

Närmare redogörelse för remissyttrandena i vad de avser konventionen i allmänhet återfinnes i propositionen å s. 7 och 8, vartill utskottet får hänvisa.

Departementschefen. Vid lagrådsremissen anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Kling*, bl. a. följande.

Syftet med den föreliggande konventionen, som på grundval av tidigare expertförslag utarbetats vid 1951 års Haagkonferens för internationell privaträtt och antagits den 15 juni 1955, är att uppställa internationellt privaträttsliga regler rörande köp av lösa saker. Den ger med andra ord bestämmelser om vilket lands lag som skall tillämpas på internationella köp, alltså t. ex. huruvida svensk eller engelsk lag skall tillämpas på ett köpeavtal mellan säljare i Sverige och köpare i England. För närvarande avgöres dylika frågor med ledning av vad som i varje land anses utgöra allmänna grundsatser inom den internationella privaträtten. Olika länders domstolar följer emellertid härvid olika regler för val av tillämplig lag, vilket har till följd att ett köprättsligt förhållande kan i ett land bedömas efter en lag men i ett annat land efter en annan lag, som kanske i betydelsefulla avseenden har ett helt annat innehåll. Konventionen avser att på området införa ensartade regler i konventionsstaterna.

Enligt konventionen skall dess bestämmelser om tillämplig lag införlivas med konventionsländernas nationella lagstiftning. Detta innebär att bestämmelserna inom en konventionsstat skall bli generellt tillämpliga och alltså gälla för varje internationellt köp av lösa saker, oavsett om det har anknytning till annat konventionsland eller icke. Konventionen skall vidare stå öppen även för stater som icke tillhör Haagkonferensen. Genom dessa båda stadganden har man sökt tillgodose intresset av att konventionens principer får en så vid tillämpning som möjligt.

Konventionen har signerats av tio västeuropeiska länder, bland dem Danmark, Finland, Norge och Sverige. Den har därefter ratificerats av Belgien, Frankrike och Italien. Den träder i kraft viss tid efter det att den ratificerats av fem stater.

Vid överläggningar mellan justitieministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige har nåtts enighet om att även de nordiska länderna bör tillträda konventionen. Av vad som nyss anförts framgår att en anslutning från de nordiska ländernas sida medför att konventionen träder i kraft. Tanken är att de nordiska länderna skulle ratificera konventionen samtidigt och före Haagkonferensens tionde session hösten 1964.

Nordiska delegerade har sedermera utarbetat i det väsentliga överensstämmande förslag till lagstiftning om genomförande av konventionen. I Danmark och Norge har förslagen nyligen i proposition framlagts för parlamenten.

I anslutning till det anförda vill jag förorda, att Sverige ratificerar konventionen. Den år 1951 utarbetade texten har varit föremål för remissbehandling och samtliga hörda instanser har därvid uttryckligen tillstyrkt eller i varje fall ställt sig positiva till att Sverige ansluter sig. Det är också tydligt att konventionen är ägnad att undanröja osäkerhet och förebygga tvister inom den internationella handeln. Den kan även ses som ett första steg på vägen till ett önskvärt förenhetligande av lagstiftningen om internationella köp. Då konventionen i stort sett står i överensstämmelse med den praxis som redan på området iakttages i Sverige, kommer ett genomförande av konventionen icke att medföra någon väsentlig ändring av rättsläget i hithörande fall.

Konventionen ingriper icke i de materiellrättsliga reglerna rörande internationella köp av lösa saker. Förslag till en konvention rörande en uniform materiell lag om sådana köp har utarbetats av Internationella institutet för unifisering av privaträtten (Unidroit) och senare, på initiativ av Haagkonferensen, överarbetats av en särskild kommitté. Förslaget kommer att behandlas vid en konferens i Haag i april detta år. Även om en sådan konvention antages, kommer emellertid värdet av den nu förevarande konventionen att kvarstå för lång tid. Behovet av en reglering av lagkonflikter minskar visserligen i den mån en uniform materiell köplagstiftning genomföres i de berörda länderna. Under alla omständigheter kommer det emellertid uppenbarligen att dröja mycket länge innan en konvention om uniform lagstiftning blir mera allmänt antagen.

Lagrådet har i sitt den 14 april 1964 avgivna utlåtande lämnat det remitterade lagförslaget utan erinran.

Närmare redogörelse för konventionen och innehållet i den år 1954 upprättade departementspromemorian samt däröver avgivna yttranden ävensom departementschefens uttalanden i anslutning till de särskilda paragraferna i det framlagda lagförslaget återfinnes i propositionen å s. 10—27.

Vid ärendets slutliga anmälande i statsrådet anförde *föredragande t. f. departementschefen, statsrådet Hermansson*, följande.

Lagförslaget har av lagrådet lämnats utan erinran. Tidigare har, såsom framgår av vad som anförts vid remissen till lagrådet förutsatts att den till grund för lagförslaget liggande Haagkonventionen den 15 juni 1955 skulle gälla vid sidan av den konvention rörande uniform köplag, som varit under förberedande under många år och till vilken slutligt förslag förra året framlagts av en särskild expertkommitté. Sedan en konferens för behandling av detta förslag inletts i Haag den 2 april 1964, har det emellertid visat sig att den nya konventionen kan få ett sådant innehåll att utrymme icke lämnas för tillämpning av 1955 års konvention. Hur härmed förhåller sig kan icke avgöras förrän den nya konventionen fått sin slutliga utformning. Det torde därför få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles avgöra huruvida och i så fall när 1955 års konvention bör ratificeras och den nu föreslagna lagstiftningen bringas i kraft.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att riksdagen med bifall till förevarande proposition, nr 149, måtte

dels antaga det genom propositionen framlagda lagförslaget

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna den i Haag den 15 juni 1955 dagtecknade konventionen om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker.

Stockholm den 21 maj 1964

På första lagutskottets vägnar:

EMIL AHLKVIST

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Erik Svedberg, Arvidson, fröken Mattson, herrar Wikner, Ferdinand Nilsson, Hilding och Nyman;

från andra kammaren: fru Johansson, fru Boman, herrar Svensson i Vä, Ekström i Björkvik, Gustafsson i Borås, Keijer, fröken Bergegren och fru Lindekvist.